

Департаменті екології та природних ресурсів Чернігівської обласної державної адміністрації», зареєстрований в Головному територіальному управлінні юстиції у Чернігівській області 19 липня 2019 року за №45/1305 [3].

Таким чином, можемо підсумувати, що сучасна система екологічного законодавства України є доволі розгалуженою і охоплює майже усі сфери природних прав.

Список використаних джерел

1. Конституція України від 28.06.1996. Відомості Верховної Ради України, 1996, № 30, ст. 141 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 05.11.2024).

2. Екологічне законодавство. Енциклопедія сучасної України. URL: <https://esu.com.ua/article-18686> (дата звернення: 07.11.2024).

3. Офіційний сайт Департаменту екології та природних ресурсів Чернігівської облдержадміністрації URL: <https://eco.cg.gov.ua/index.php?id=15803&tp=1&pg=> (дата звернення: 07.11.2024).

*Левківська Дарина Вікторівна,
здобувачка ступеня вищої освіти бакалавр
Навчально-наукового інституту права та психології,
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник:
Назаренко Ольга Анатоліївна,
старший викладач кафедри історії та філософії
навчально-наукового інституту права та психології,
Національної академії внутрішніх справ
кандидат юридичних наук*

ПРАВОПОРЯДОК ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ: ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА

Актуальність вивчення питання правопорядку на сьогоднішній день посідає особливе значення в сучасній юридичній науці та практиці. Оскільки, забезпечення в нинішніх умовах євроінтеграційного процесу потребує наявності високого рівня законності, справедливості, дотримання приписів всіх діючих нормативно-правових актів. Вони представляють собою невідемну частину вимог, які висуваються до держав на тривалому етапі пов'язаного зі вступом до Європейського Союзу. Як зазначається у науковій літературі, сьогодні правопорядок Європейського Союзу є наднаціональною правовою системою, що об'єднує норми держав-членів і міжнародні стандарти. Важливою характеристикою цієї системи є організованість, структурованість та власна

інституційна база, що забезпечує ефективне правозастосування. Правопорядок Європейського союзу є комплексною системою норм, що регулюють відносини між державами-членами, а також між державами – членами та інститутами Союзу. Він базується на принципах, що визначають політичну, економічну та правову організацію Європейського Союзу, і складається з кількох основних складових. Правова основа Європейського союзу. Правопорядок ЄС заснований на ряді міжнародних договорів та угод, які формують юридичну структуру Союзу.

Основними документами є: Римські договори (1957р.), які заснували ЄЕС та Євратом, і пізніші поправки до них, зокрема Маастрихтський договір (1992), Амстердамський договір (1997) та Лісабонський договір (2009) Хартія основних прав Європейського Союзу, яка проголошує права громадян і встановлює стандарти щодо їхнього захисту в рамках ЄС. Принципи правопорядку ЄС: правопорядок ЄС функціонує на основі кількох ключових принципів, які включають: принцип верховенства права – право Європейського союзу має пріоритет над національними законами, якщо вони суперечить європейським нормам; принцип прямої дії – акти Європейського союзу можуть застосовуватися безпосередньо в національних правових системах, не потребуючи додаткових актів імплементації; принцип субсидіарності – ЄС діє лише в тих сферах, де держави-члени не можуть ефективно вирішити проблему самостійно; принцип пропорційності – заходи Європейського Союзу повинні бути обґрунтованими і відповідати поставленим цілям. Правопорядок Європейського союзу також визначається його інституційною структурою, де основними органами є: Європейська комісія – виконавчий орган, який ініціює законодавчі акти та контролює їх виконання. Європейський парламент – представницький орган, що обирається громадянами Європейського союзу і має функції законодавчого органу. Рада європейського союзу – орган, що представляє уряди держав-членів і відіграє ключову роль у прийнятті законодавчих актів. Європейський суд – інституція, яка забезпечує дотримання законів Європейського Союзу, вирішує спори між інститутами Європейського Союзу, а також між державами членами і ЄС. Основні джерела права Європейського союзу включають: Договори Європейського союзу (первинне право), які встановлюють основу для всіх актів Європейського союзу. Регламенти, директиви, рішення (вторинне право), які приймаються інститутами Європейського союзу для конкретизації норм визначених договорами [1, с. 55]. Варто відмітити, що Європейський Союз представляє собою потужний механізм, який складається з цілої низки суб'єктів, які будують свою роботу на відповідних правових засадах.

Також, існують різні видані рекомендації та висновки, які мають консультативний характер. Рішення Європейського суду, які є важливими джерелами тлумачення норм права Європейського Союзу. Правопорядок Європейського Союзу передбачає встановлення норм, які мають прямий вплив на національне законодавство держав-членів. У випадку суперечностей між національним законодавством і правом ЄС, перевага надається нормам ЄС, що закріплено в рішеннях Європейського суду. Захист прав людини є важливою

частиною правопорядку ЄС. Хартія основних прав Європейського Союзу визначає права, які мають громадяни та резиденти Союзу, включаючи право на свободу, гідність, рівність і захист приватності. Це робить правопорядок Європейського Союзу не лише юридичним, а й політичним інструментом для забезпечення прав людини в рамках Союзу.

Європейський Союз (ЄС) – це політичне та економічне об'єднання європейських держав, яке має на меті забезпечення мирного співіснування, економічного розвитку та інтеграції на континенті. Створений з метою збереження стабільності, посилення економічного співробітництва та просування єдності серед його членів, ЄС діє як наднаціональна організація з власними інститутами та правовими нормами. Члени ЄС спільно визначають зовнішню політику, економічну політику, а також забезпечують безпеку, соціальну справедливість та захист прав людини. ЄС є важливим гравцем на світовій арені, активно співпрацюючи з іншими країнами та міжнародними організаціями [1, с. 55]. Крім того, варто зазначити, що європейське право – це система норм і принципів, що регулюють відносини між державами-членами ЄС, органами Союзу та громадянами, спрямована на забезпечення інтеграції та функціонування Європейського Союзу [3, с. 116]. Разом з тим, варто зазначити, про необхідність виокремлення переліку основних, існуючих ознак, які представляються у сучасній, офіційній юридичній літературі.

Так, до основних ознак права Європейського Союзу відносять такі концепти, як культуралізм, плюралізм, раціоналізм, динамізм, інтегралізм, професіоналізм, інструменталізм, легалізм та європеїзм. ЄС вирізняється своєю унікальною організаційною структурою, яка поєднує в собі риси міжнародної організації та федеративної держави, утворюючи таким чином виняткову форму правової єдності, що сприяє інтеграції держав-членів, але водночас зберігає певні ознаки суверенітету кожної окремої країни [4, с. 59]. Право Європейського Союзу є результатом поєднання елементів правових систем національного рівня держав-членів та міжнародного права. Серед національних правових систем найбільше впливу на розвиток європейського права мали французьке право (особливо в аспектах адміністративного і судового права) та німецьке право (переважно в цивільному, господарському і торговому праві).

Право ЄС є сумішшю континентальної правової системи та загального права (*common law*). Основні риси належать до континентального права, проте ознаки загального права також присутні. Це проявляється в прийнятті англійських принципів судочинства (наприклад, *adversary system*), слуханні іншої сторони (*audi alteram partem*), а також у методах судового діалогу і підтримці позасудових механізмів вирішення спорів [3, с. 102].

Процес уніфікації та інтеграції права в межах ЄС не означає створення абсолютно нової правової системи, а є поверненням до раніше сформованих культурних традицій. Швидке і динамічне зростання права ЄС, з одного боку, орієнтує його на історичні приклади, а з іншого – на сучасні потреби, внаслідок чого цей правовий порядок зазнає постійних змін. Таким чином, право ЄС утворює окрему цілісність, відмінну як від національних правових систем (континентальної та англійської), так і від міжнародного права [1, с. 35]. Таким

чином, право ЄС формує правову систему наднаціонального рівня, що спирається на загальноєвропейську правову культуру. Воно створює упорядковану і систематизовану мережу правових норм, включаючи її джерела, інституції, процедури розробки, тлумачення та застосування, об'єднуючи норми держав-членів і міжнародні стандарти в єдиний правопорядок, який можна вважати «унікальним» [2, с. 138]. Організація та забезпечення правопорядку, безпосередньо залежить від ефективності постійно функціонуючої правової системи, яка має власні особливості і відповідним чином проявляється на практиці.

Правопорядок Європейського союзу є наднаціональною правовою системою, що поєднує норми держав-членів та міжнародні стандарти. Він характеризується організованою структурою, власними інститутами та процедурами, що забезпечують його функціонування, створюючи єдиний правовий простір і сприяючи інтеграції та розвитку ЄС [4, с. 211].

Отже, можна зробити висновок, що правопорядок Європейського союзу є динамічною і багатошаровою системою, яка спирається на міжнародні договори, інституційну організацію та принципи верховенства права. Він сприяє інтеграції та співпраці між державами – членами, зберігаючи при цьому захист прав людини і демократичні цінності на всіх рівнях функціонування Союзу. Також, необхідно відмітити тривалу професійну роботу кожної з держав, яка стосується безперервного процесу власного удосконалення з метою розвитку системи соціального та правового захисту інтересів своїх громадян. Кожна сфера життя в незалежності від того чи вона стосується політики, культури чи економіки, або чогось іншого, все одно на етапі своєї реалізації залежить від сформованої правової культури та правосвідомості громадян. Оскільки, як наслідок, саме вони приймають важливу участь у пануючому на теренах тієї чи іншої держави безпеки та правопорядку.

Список використаних джерел

1. Адаптація вітчизняного законодавства до норм права Європейського Союзу : навч. посіб. / За заг. ред. І. Грицяка. Київ: НАДУ, 2011. 60 с.
2. Головка О. І. Механізми адаптації законодавства європейських держав до правових стандартів Європейського Союзу. Взаємодія міжнародного права з внутрішнім правом України. Київ: Юстініан, 2006. С. 568.
3. Комарова Т. В., Трагнюк О. Я., Яковюк І. В. Право Європейського Союзу (в питаннях і відповідях): навч.-довід. посіб. / За заг. ред. І. В. Яковюка. Харків : Право, 2019. 178 с.
4. Цвік М. В., Петришин О. В., Авраменко Л.В. Загальна теорія держави і права: підручник для вищих навчальних закладів. Харків: Право, 2009. С. 521.

